
THE
LAST STEP

भाग दुसरा

उंबरठा 9

शेवटचे पाऊल

लहानपणी आपल्याला वाटते की जिथे आपली नजर संपते तिथे जग संपते.

गावापलीकडची टेकडी.

आपल्या वस्तीपलीकडचा रस्ता.

समुद्रापलीकडचे क्षितिज.

आपल्याला वाटते की सीमा म्हणजे आपल्याला जे माहीत आहे तेवढेच.

मग आपण मोठे होतो.

आणि आपल्याला कळते की सर्वांत महत्त्वाचे काठ भौगोलिक नसतात.

ते आतले असतात.

अनेक वर्षे मी माझ्या आयुष्याची कल्पना गाठता येतील अशा प्रदेशांच्या समूहासारखी केली.

एक नोकरी.

एक पद.

एक उद्दिष्ट.

एक प्रकल्प.

प्रत्येक वेळी मी एखादे उद्दिष्ट गाठले, तेव्हा दुसरे समोर आले.

प्रत्येक वेळी मी एखादी सीमा पार केली, तेव्हा मला नवी सापडली.

सुरुवातीला ते रोमांचक होते.

ती प्रगतीचा एक प्रकार वाटत होती.

मग माझ्या लक्षात काहीतरी येऊ लागले.

मला बदलवणारे टप्पे नव्हते.

तर संक्रमणे होती.

तो क्षण जेव्हा मी ओळखीची जमीन सोडून ज्यावर माझे नियंत्रण उरले नव्हते अशा कशावर तरी पाऊल ठेवले.

महत्त्वाच्या गोष्टी तिथेच घडल्या.

नेहमी तिथेच.

सुरक्षिततेत कधीच नाही.

नेहमी काठावर.

काठ ही एक विशेष जागा असते.

ती भूतकाळाची नसते.

ती भविष्याचीही नसते.

ती एक पातळ रेषा असते जिथे खात्री संपते आणि शक्यता सुरू होतात.

म्हणूनच ती भीतिदायक असते.

आणि म्हणूनच ती मौल्यवान असते.

आयुष्यात मी अनेक काठ पार केले आहेत.

काही व्यावसायिक.

काही वैयक्तिक.

काही माझ्याशिवाय इतर कोणालाही न दिसणारे.

ज्या दिवशी मी एक सुरक्षितता सोडली.

ज्या दिवशी मी एक मोठी जबाबदारी स्वीकारली.

ज्या दिवशी एका आजाराने काळाचा अर्थ बदलला.

ज्या दिवशी एका हानीने प्रेमाचा अर्थ बदलला.

प्रत्येक वेळी यंत्रणा तीच होती.

आधी भीती.

मग शंका.

मग पाऊल.

अखेर शोध.

वर्षे जात गेली तसतसे मी शिकलो की जवळजवळ सगळ्या महत्त्वाच्या गोष्टी काठाच्या पलीकडे राहतात.

प्रेम नियंत्रणाच्या काठापलीकडे राहते.

विश्वास भीतीच्या काठापलीकडे राहतो.

वाढ सवयीच्या काठापलीकडे राहते.

स्वातंत्र्य सुरक्षिततेच्या काठापलीकडे राहते.

आणि अर्थ अहंकाराच्या काठापलीकडे राहतो.

याचा अर्थ असा नाही की काठ सोयीचा असतो.

तो कधीच नसतो.

काहीतरी किंमत मोजल्याशिवाय कोणीही खरोखर एखादी आतली सीमा पार करत नाही.

समजुती मागे सोडाव्या लागतात.

सवयी.

ओळखी.

स्वतःची कालबाह्य झालेली रूपे.

प्रत्येक परिवर्तनासाठी एक अलिप्तता लागते.

आणि प्रत्येक अलिप्तता एक प्रकारची वेदना निर्माण करते.

म्हणूनच अनेक माणसे थांबून राहणे पसंत करतात.

ती दुर्बल आहेत म्हणून नव्हे.

तर त्यांना किंमत समजते म्हणून.

अडचण अशी आहे की थांबून राहण्याचीही एक किंमत असते.

कमी दिसणारी किंमत.

पण खरी.

हुकलेल्या शक्यतेची किंमत.

न जगलेल्या आयुष्याची.

उत्तर नसलेल्या प्रश्नाची.

कधी कधी मी स्वतःला विचारले आहे की मी अधिक वेळा सावधगिरी निवडली असती तर काय झाले असते.

कदाचित माझ्या चुका कमी झाल्या असत्या.

मी कमी दुःख सोसले असते.

कमी धोके पत्करले असते.

पण मी एक वेगळीच व्यक्ती झालो असतो.

कदाचित अधिक सुरक्षित.

निश्चितच कमी पूर्ण.

कारण प्रत्येक वेळी आपण एखादा काठ पार करतो, तेव्हा वास्तवाचा एक भाग अखेर आपल्याला दाखवला जातो.

आधी नव्हे.

नंतर नव्हे.

फक्त पार करत असताना.

म्हणूनच कोणतेही पुस्तक अनुभवाची जागा घेऊ शकत नाही.

कोणताही सल्ला निवडीची जागा घेऊ शकत नाही.

कोणताही सिद्धांत जगलेल्या आयुष्याची जागा घेऊ शकत नाही.

आपण तयारी करू शकतो.

अभ्यास करू शकतो.

ऐकू शकतो.

पण पार करणे नेहमी आपल्या वाट्याला येते.

आणि ते एकट्याने पार करायचे असते.

माणसे तुम्हाला कडेपर्यंत सोबत करू शकतात.

तुम्हाला प्रोत्साहन देऊ शकतात.

तुम्हाला आधार देऊ शकतात.

तुमच्यावर प्रेम करू शकतात.

पण शेवटचे पाऊल नेहमी जो ते टाकतो त्याचेच असते.

कालांतराने मी काठाकडे अडथळा म्हणून नव्हे तर निमंत्रण म्हणून पाहू लागलो.

मला जे आधीच माहीत होते त्यातून बाहेर पडण्याचे निमंत्रण.

मी जे केले होते त्यावरून स्वतःची व्याख्या करणे थांबवण्याचे.

मी अजूनही जे होऊ शकत होतो त्यासाठी जागा ठेवण्याचे.

या जाणिवेने भविष्याशी असलेले माझे नाते बदलले.

मी त्याला गंतव्य मानणे थांबवले.

मी त्याला शोधाचा प्रदेश मानू लागलो.

मला त्याच्यावर नियंत्रण ठेवायचे नव्हते.

मला ते पार करायचे होते.

हा एक प्रचंड फरक आहे.

कारण नियंत्रणातून ताण निर्माण होतो.

शोधातून कुतूहल निर्माण होते.

आणि कुतूहल हा धैर्याच्या सर्वांत देखण्या प्रकारांपैकी एक आहे.

आज मागे वळून पाहताना मला सगळे परिणाम आठवत नाहीत.

सगळे आकडे आठवत नाहीत.

सगळे विजय आठवत नाहीत.

मला आठवतात ते मात्र काठ.

ते क्षण जेव्हा मी मागे फिरू शकलो असतो आणि फिरलो नाही.

ते क्षण जेव्हा मी दार बंद करू शकलो असतो आणि ते उघडले.

ते क्षण जेव्हा मी सुरक्षितता निवडू शकलो असतो आणि शक्यता निवडली.

नेहमीच सगळे चांगले झाले असे नाही.

काही वेळा मी चुकलो.

काही वेळा मी मोठी किंमत मोजली.

पण प्रत्येक वेळी मी असे काहीतरी शिकलो जे स्थिर राहून शिकू शकलो नसतो.

आणि महत्त्वाचे हेच आहे.

आयुष्याच्या शेवटी आपली व्याख्या फक्त आपण काय उभारले यावरून होत नाही.

कोणत्या सीमा पार करण्याचे धैर्य आपल्याकडे होते यावरूनही होते.

कारण प्रत्येक माणसाकडे एक काठ असतो.

एक अदृश्य रेषा जिच्या पलीकडे स्वतःचे पुढचे रूप सुरू होते.

बहुतेक माणसे तिच्याकडे दुरून पाहतात.

काही जवळ जातात.

थोडेच ती पार करतात.

मी धाडसी होतो की नाही हे मला माहीत नाही.

मला एवढेच माहीत आहे की प्रत्येक वेळी आयुष्याने मला एखाद्या काठासमोर आणले, तेव्हा मी मागे न हटण्याचा प्रयत्न केला.

कारण तिथेच जग अधिक मोठे होते.

तिथेच माणूस अधिक खरा होतो.

तिथेच कथा पुढे चालू राहते.

काठाच्या पलीकडे.